

дов // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.57. – К.: Техніка, 2004. – С.193-200.

4.Лега Ю.Г., Качала Т.М., Чечетова Н.В. Вдосконалення управління житлово-комунальним комплексом України в сучасних умовах розвитку національної економіки. – Черкаси: ЧДТУ, 2003. – 219 с.

5.Статистичний щорічник України за 2005 р. – К.: Консультант, 2006. – 593 с.

6.Реформування житлово-комунального господарства: теорія, практика, перспективи / О.М.Тищенко, М.О.Кизим, Т.П.Юр'єва, І.В.Покуца. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 368 с.

7.Чернышов Л.Н. Формирование рыночных отношений в жилищно-коммунальном хозяйстве. Проблемы. Перспективы. – М.: Международный центр финансово-экономического развития, 1996. – 118 с.

Получено 02.04.2009

УДК 338

О.І.СЛАВУТА, Н.М.МАТВЄЄВА, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

ОБҐРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ТАРИФУ НА ПОСЛУГИ ВОДОПОСТАЧАННЯ

Розглядається підхід щодо необхідності включення у тариф на послуги водопостачання та водовідведення інвестиційної складової.

Реформування житлово-комунального господарства (ЖКГ) передбачає технічне переоснащення цієї галузі і наближення до вимог Європейського Союзу щодо використання енергетичних і матеріальних ресурсів [2]. Однією з важливих умов реалізації цього напрямку є створення фінансового підґрунтя необхідних інвестицій.

Проблемам реформування житлово-комунального господарства з точки зору ціноутворення в цій галузі присвячено наукові роботи багатьох вчених і практиків. Вагомий внесок у розвиток цієї проблематики найбільш повно розкрито в дослідженнях Т.М.Качали, О.М.Тищенко, Т.П.Юр'євої, О.М.Білянського, В.В.Тітяєва [1, 5-7]. В наукових роботах розглядаються такі напрямки застосування інвестиційної складової в тарифах на комунальну продукцію:

- встановлення відсоткового обмеження щодо розміру інвестиційної складової в тарифі [7];

- використання індексу зростання інвестиційної складової як одного з чинників ціноутворення [5],

- визначення величини інвестиційної складової з урахуванням мінімізованих фінансових потреб на основі аналізу грошових потоків [1].

Проте проблема оптимізації тарифоутворення в ЖКГ залишається до кінця не розв'язаною.

З метою підвищення ефективності діяльності комунальних підприємств і забезпечення ресурсозбереження необхідно обґрунтувати оптимальну величину інвестиційної складової тарифу. Це дозволить комунальним підприємствам здійснити технічне переоснащення і забезпечити доступність тарифів, у першу чергу, для населення.

Перехід до реальних ринкових відносин у водопровідно-каналізаційному господарстві (ВКГ) здійснюється повільніше, ніж в інших сферах, що призвело до нинішньої кризової ситуації. Технічний стан основних фондів ВКГ України є незадовільним. Так, частка амортизованого насосного обладнання становить 20%, очисних споруд, що потребують відновлення – 25%, мереж, що знаходяться у ветхому та аварійному стані – 35%. Вище середньогалузевого цей показник у 10 регіонах України (рис.1).

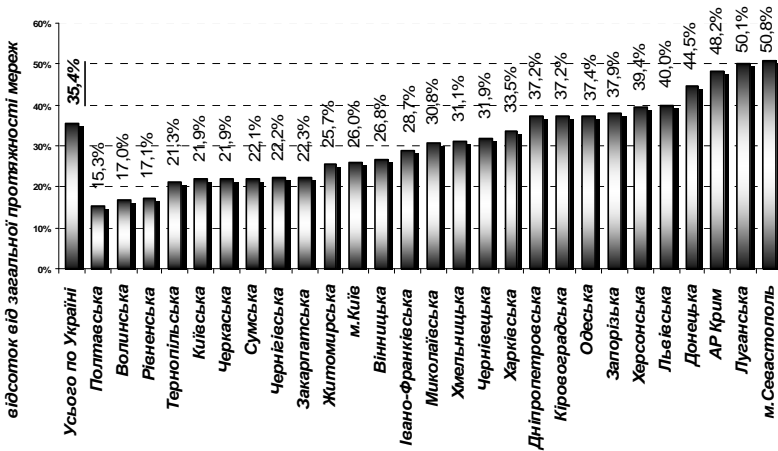

Рис.1 – Частка ветхих і аварійних водопровідних мереж [3]

Проблема погіршується внаслідок значних непродуктивних втрат води в мережах, середня величина яких становить 38,5%, а в окремих регіонах перевищує 50%. Таке становище позначається на рівні собівартості 1 м³ реалізованої питної води, оскільки підприємство несе витрати по електроенергії (на підйом, подачу води в мережу) і хімічним реагентам (на очищення води) у розрахунок на повний обсяг води, а при визначенні собівартості поділяє ці витрати на значно меншу величину реалізованої води. При цьому збільшення собівартості (в частині прямих матеріальних витрат) відбувається більш високими темпами, ніж збільшення втрат води, що наведено на рис.2.

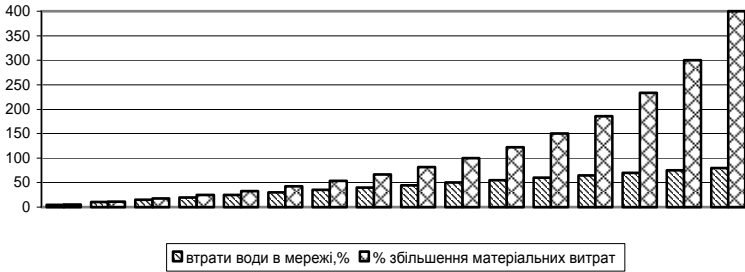

Рис.2 – Співвідношення росту втрат води в мережі й собівартості 1 м³ реалізованої води, %

Наведені дані свідчать, що при величині втрат у розмірі 30% відносне збільшення матеріальних витрат у собівартості становить 43%, при втратах в 50% – собівартість зростає на 100%, при втратах в 60% – на 250%. Таким чином, проблема зменшення втрат води в мережах вимагає невідкладного рішення.

Головною проблемою оновлення водопровідної мережі залишається невизначеність джерел фінансування необхідних витрат. Оскільки основним джерелом фінансування інвестицій є власні кошти, важливим є забезпечення стабільного фінансового стану підприємств ВКГ, які на сьогодні є збитковими. Незважаючи на постійне підвищення тарифів (у 2008 р. тарифи на водопостачання було змінено в 17 регіонах) у п'яти містах: Луцьк, Донецьк, Ужгород, Запоріжжя, Тернопіль, – тарифи не відшкодовують 100% собівартості. Залишається значним також рівень заборгованості споживачів за спожиту воду [3].

Спроби вирішення цього питання було зроблено на початку 2008 р., коли при обґрунтуванні тарифів була врахована інвестиційна складова (таблиця). Але, по-перше, ця складова була представлена не у всіх регіонах, по-друге, при затвердженні тарифів тільки в містах Луцьк, Кіровоград, Тернопіль розрахункова складова ввійшла в тариф для населення. В цілому в комунальному господарстві близько 20% комунальних підприємств не мають забезпечення власними інвестиційними джерелами. Це питання частково вирішують за рахунок комерційних споживачів 35% підприємств.

Вважаємо за доцільне при визначенні величини інвестиційної складової як джерела фінансування витрат на оновлення водопровідної мережі враховувати зниження собівартості води (у частині матеріальних витрат) і включати в тариф частину необхідної величини інвестицій, що перевищує зазначене зниження.

Розрахункові тарифи на послуги водопостачання, грн. [4]

Обласний центр	Розрахункові (планові) тарифи			
	собівартість		інвестиційна складова	
	населення	комерційні споживачі	населення	комерційні споживачі
Сімферополь	2,35	2,35	-	-
Вінниця	1,05	1,05	-	0,25
Луцьк	1,10	1,10	0,05	0,55
Дніпропетровськ	0,80	0,80	-	0,08
Донецьк	1,34	1,34	0,09	0,09
Житомир	1,62	1,62	0,08	0,41
Ужгород	2,22	2,22	-	0,56
Запоріжжя	1,74	1,74	-	0,43
Івано-Франківськ	1,25	1,25	-	-
Біла Церква	1,16	1,16	0,14	0,14
Кіровоград	1,46	1,46	0,04	1,44
Луганськ	2,32	2,32	-	0,42
Львів	1,36	1,36	-	-
Миколаїв	1,39	1,39	-	-
Одеса	1,17	1,17	0,19	0,19
Полтава	1,58	1,58	-	-
Рівне	1,57	1,50	0,07	0,14
Суми	1,17	1,17	-	1,43
Тернопіль	0,86	0,86	0,04	0,24
Харків	1,47	1,47	-	1,26
Херсон	1,14	1,14	-	1,20
Хмельницький	1,26	1,26	-	0,48
Черкаси	0,85	0,85	-	0,56
Чернівці	1,97	1,97	-	1,34
Чернігів	0,95	1,35	-	1,88
Київ	1,31	1,38	0,05	0,48
Севастополь	2,10	2,10	-	1,00

Представимо величину матеріальних витрат у розрахунку на 1 м³ реалізованої води (M) у вигляді формули

$$M = \frac{Qn \sum (Me + Mx)}{Qp}, \quad (1)$$

де Qn – обсяг піднятої води, м³; Qp – обсяг реалізованої води, м³; Me , Mx – питомі матеріальні витрати електроенергії і хімічних реагентів, грн./1м³.

Оскільки нами аналізувався вплив величини втрат води в мережі на величину собівартості, доцільно обсяг реалізованої води представити у вигляді:

$$Q_p = Q_p = \frac{Q_n}{(1 - B_v)(1 - B_m)}, \quad (2)$$

де B_v – витрати води на власні потреби, од.; B_m – втрати води в мережі, од.

Тоді формула (1) набуває вигляду:

$$M = \frac{\sum (Me + Mx)}{(1 - B_v)(1 - B_m)}. \quad (3)$$

Визначимо, як зміниться фактична ($M\phi$) величина матеріальних витрат порівняно з досягнутою в результаті зменшення втрат у мережі аналогічною величиною ($M\theta$):

$$\frac{M\theta}{M\phi} = \frac{\sum (Me + Mx)}{(1 - B_v)(1 - B^o_m)} = \frac{1 - B^{\phi}_m}{1 - B^o_m}. \quad (4)$$

Отже, величина інвестиційної складової, яку доцільно включити в тариф, становитиме:

$$I = I_p - \frac{1 - B^{\phi}_m}{1 - B^o_m} P_m \times C_p, \quad (5)$$

де I – інвестиційна складова тарифу, грн.; I_p – розрахункова величина інвестиційної складової, обчислена виходячи з розміру оновлюваної водопровідної мережі й вартості заміни 1 км у розрахунку на 1 м³ реалізованої води, грн.; P_m – питома вага матеріальних витрат (електроенергії і хімічних реагентів) у собівартості води; C_p – величина собівартості води, що включається в розрахунок тарифу, грн.

Запропонований нами підхід дозволить стабілізувати фінансово-економічний стан підприємств водопровідного господарства, забезпечити необхідне оновлення аварійних і ветхих мереж водопостачання, стимулювати ощадливе використання водних ресурсів.

1. Білянський О.М. Організаційно-фінансовий механізм розвитку житлово-комунального господарства: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.10.01. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 18 с.

2. Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки: Закон України №1869-IV від 24.06.2004 р. – Сайт "Законодавство України" – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=index>.

3. Звіт про стан реалізації Загальнодержавної програми реформування й розвитку житлово-комунального господарства на 2004 -2010 роки, затвердженої Законом України

від 24.06.04 №1869-IV, в I півріччі 2008 р.– Офіційний сайт Міністерства з питань житлово-комунального господарства: www.minjkg.gov.ua.

4.Інформація про тарифи на послуги водопостачання станом на 01.02.08 р.: за статистичними даними Міністерства з питань житлово-комунального господарства – Офіційний сайт Міністерства з питань житлово-комунального господарства: www.minjkg.gov.ua.

5.Качала Т.М. Територіальна організація житлово-комунального господарства України: методологія, практика та механізм регулювання: Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.10.01. – К., 2002. – 42 с.

6.Реформування житлово-комунального господарства: теорія, практика, перспективи / О.М.Тищенко, М.О.Кизим, Т.П.Юр'єва, С.Ю.Юр'єва, І.В.Покуца. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 368 с.

7.Тітяєв В.В. Житлово-комунальні тарифи на утримання житлових будинків і прибудинкових територій, централізоване водопостачання і водовідведення, опалення будинків і гаряче водопостачання. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 272 с.

Отримано 31.03.2009

УДК 65.053

В.О.КОСТЮК, канд. екон. наук

Харьковская национальная академия городского хозяйства

О ФАКТОРНОМ АНАЛИЗЕ ПРИБЫЛИ КАНАЛИЗАЦИОННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Рассматривается методика факторного анализа прибыли канализационного предприятия.

Важное место в системе показателей, используемых для оценки работы хозяйствующих субъектов, занимает прибыль. Постоянное увеличение абсолютной величины данного показателя как за счет роста объема производимой продукции (оказываемых услуг), так и за счет снижения её себестоимости соответствует интересам национальной экономики. Прибыль является синтетическим показателем, отражающим разные стороны деятельности любого предприятия, в том числе и канализационного. Полученная прибыль в большей или меньшей степени определяет величину рентабельности, состояние собственных оборотных средств, платежеспособность предприятия. Кроме того, прибыль предприятий является важным источником доходов государственного бюджета, что в известной мере характеризует вклад каждого из них в общий доход страны, используемый для расширения и совершенствования производства, и повышение благосостояния населения.

В этой связи важное и актуальное значение приобретает факторный анализ данного показателя, т.е. определение влияния различных факторов на его абсолютное и относительное изменение. Вопросы факторного анализа находят своё отражение в работах многих ученых